

Izveštaj o online seminaru o digitalizaciji pravosuđa održanom 17.10.2020. godine u organizaciji CCBE-a (Vijeća advokatskih komora i pravnih društava Evrope)

Dana 17.10.2020. godine u organizaciji CCBE-a održan je online seminar o digitalizaciji pravosuđa u kome su izlagači, između ostalih, bili i Kristina Lambrecht, Ministar pravde Savezne Republike Njemačke, Didier Reynolds, Evropski komesar za pravdu, Huan Fernando Lopez Aguilar, predsjedavajući Komiteta Evropskog parlamenta za građanske slobode, pravdu i unutrašnje poslove.

Izlagачi su saglasni u vezi sa pitanjem neophodnosti digitalizacije pravosuđa prvenstveno kroz pristup sudskim dokumentima putem interneta, dostave dokaza i razmjene podnesaka elektronskim putem. G. Reynolds je istakao da je neophodno da države kandidati za članstvo u Evropskoj uniji rade na digitalizaciji ovih oblasti pravosuđa.

Isto tako, u cilju veće transparentnosti rada pravosuđa i ujednačavanja sudske prakse, neophodno je da sudske odluke budu objavljivane na internetu, a što obuhvata, ne samo presude, nego i druge sudske odluke. Posebno je neophodno da profesionalci (sudije, tužioci i advokati) imaju neograničen pristup svim sudskim odlukama. S druge strane, prilikom javne objave odluka, neophodno je voditi računa o zaštiti ličnih podataka i prava na privatnost.

Što se tiče online suđenja, bitno je pronaći ravnotežu između efikasnosti sudskog postupka, s jedine strane, i prava na pravično suđenje i prava na pristup pravdi, s druge strane. U slučaju da se sve strane u postupku slože da se suđenje odvija online, nema smetnji da se takvo suđenje organizuje, uz eventualnu neophodnost promjene određenih procesnih zakona. Isto tako, nema smetnji da se online organizuju ročišta radi izjašnjenja o krivici, razmatranja sporazuma o priznanju krivice, poravnanja u parničnim postupcima. U krivičnim postupcima neophodno je da se obezbijedi obavljanje povjerljivih razgovora između optuženog i branioca, što je otežano u slučaju online suđenja. U svakom slučaju, pravo na pravično suđenje digitalizacijom ne smije biti ugroženo. Stoga, saslušanje svjedoka, naročito u krivičnim postupcima, po pravilu, zahtijeva neposredno saslušanje.

Primjena vještačke inteligencije, kao dio digitalizacije pravosuđa je poželjna u pogledu uvođenja algoritama za provjeru sudske prakse u istim i/ili sličnim predmetima. Pristup takvim algoritmima je nužno obezbijediti za sudije, tužioce i advokate. Na ovaj način bi se postiglo ujednačavanje sudske prakse pred različitim sudovima.

Digitalizacijom pravosuđa se otvara i pitanje pristupa pravdi zbog generacijskih razlika u obrazovanju o digitalnim medijima.

U posljednje vrijeme, policijski organi sve češće koriste različite algoritme za analizu dokaza. Ovakve analize stvaraju brojne probleme i pokreću brojna pitanja. Moglo bi se prihvatiti da se navedeni algoritmi koriste tokom istrage, naročito u složenim predmetima, u svrhu usmjeravanja istrage. Međutim, postavlja se pitanje jednakosti

oružja, jer je vještačka inteligencija nesporno pristupačnija policijskim organima, nego odbrani. Pored toga, proizvode korišćenja vještačke inteligencije – raznih softvera, koji koriste različite algoritme za analizu dokaza, je neprihvatljivo koristiti pred sudom. Osnovna uloga sudije/porote u sudskim postupcima jeste da neposredno izvrše uvid u sve dokaze, da ih analiziraju, pojedinačno i u međusobnoj vezi i da na osnovu toga donesu odluku. Analiza dokaza korišćenjem vještačke inteligencije je neprihvatljiva, jer bi se na taj način uloga odlučivanja i primjena pravde dala u ruke policiji i vještačkoj inteligenciji, pa bi umjesto sudija algoritmi odlučivali o krivici, kazni, primjeni prava.

Zbog svega navedenog, posebno je neophodno voditi računa o tome da ostvarivanje pravde mora biti digitalizacijom unaprijeđeno, a ne umanjeno ili izmijenjeno. U tom smislu, neophodan je jedinstven pristup svih članica EU i zemalja kandidata, kao i supervizija digitalizacije od strane nadležnih organa EU.

Advokat Tatjana Savić
Predstavnik Advokatske komore RS u CCBE-u